

LA PANDEROLA: EL TREN QUE VA VOLAR

xipell

LA PANDEROLA: EL TREN QUE VA VOLAR

xipell

ACADÈMIA
VALENCIANA
DE LA
LLENGUA

Col·lecció Gràfica. Sèrie Còmics, 21

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

© Joan Montañés Xipell

Edita:

Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Avinguda de la Constitució, 284 | 46019 València

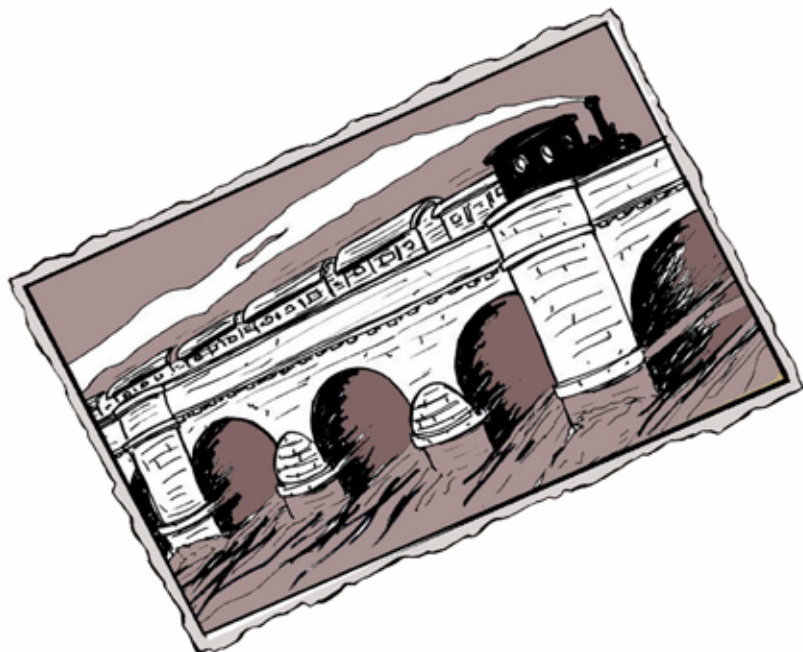
avl@gva-www.avl.es

Guió, dibuixos i maquetació: Joan Montañés Xipell

Impressió: Impremta Provincial de la Diputació de Castelló

ISBN: 978-84-482-6565-6

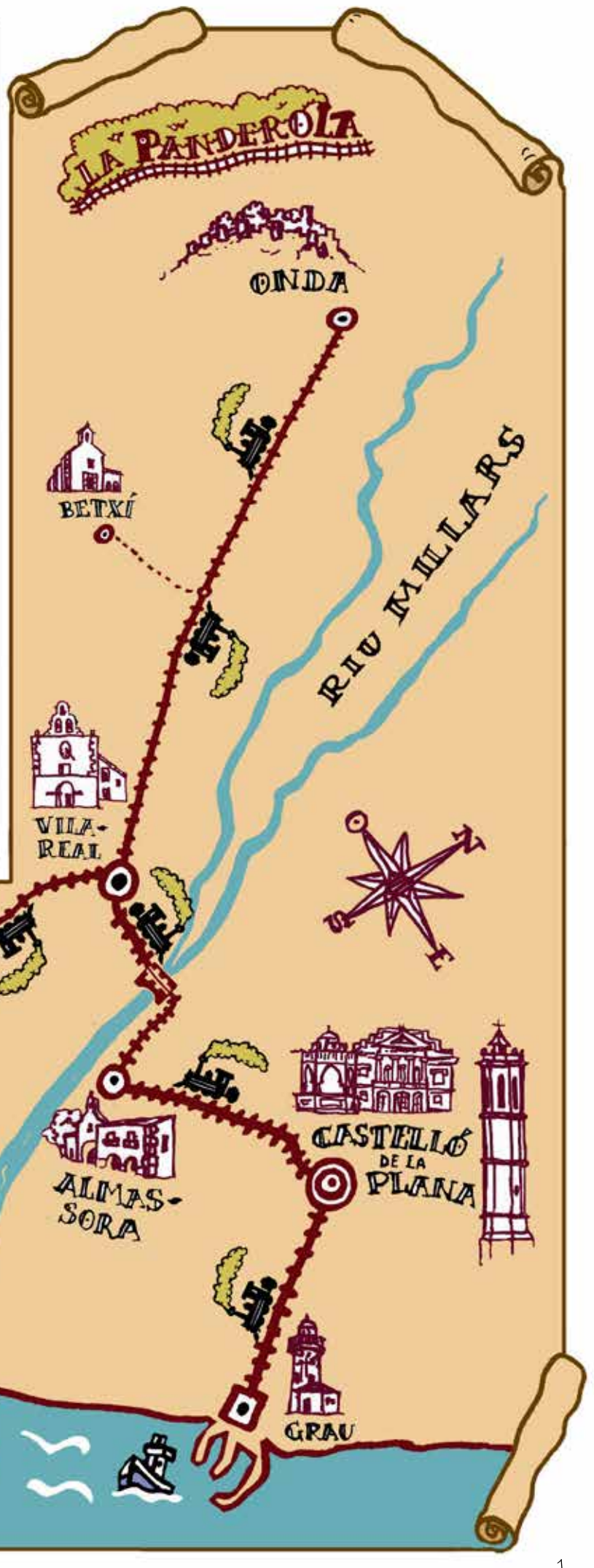
Depòsit legal: V-1159-2021

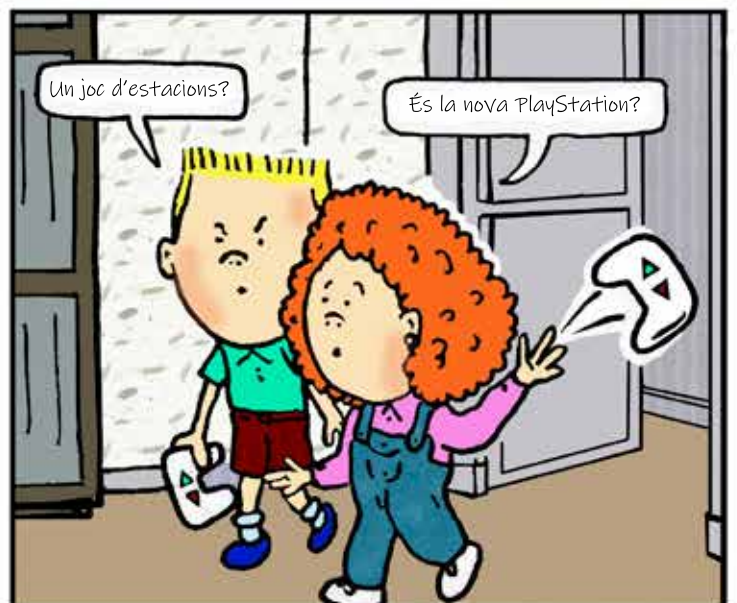

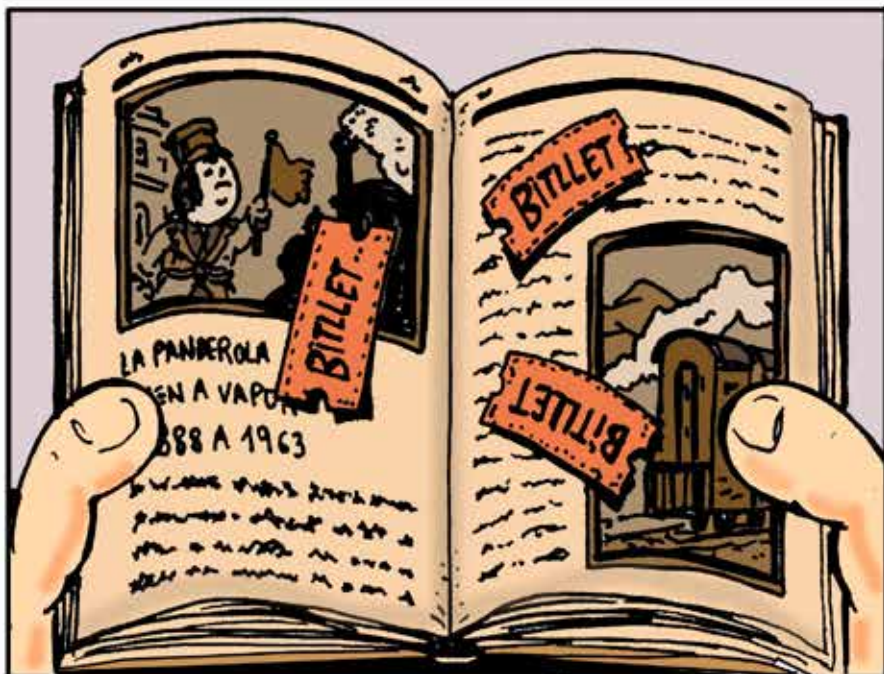
La història del ferrocarril a Espanya comença en el segle XIX amb la línia Barcelona-Mataró, oberta l'any 1848. Més tard, el tren s'anirà implantant per tots els racons de la Península, i aplegarà a la Plana el 1862 amb el ferrocarril del nord.

En 1888, una altra companyia inaugurarà el tramvia a vapor de via estreta entre el Grau de Castelló i Onda

Això era i no era un cap de setmana que el tiet Batiste s'havia d'encarregar dels seus nebots Tico i Tica...

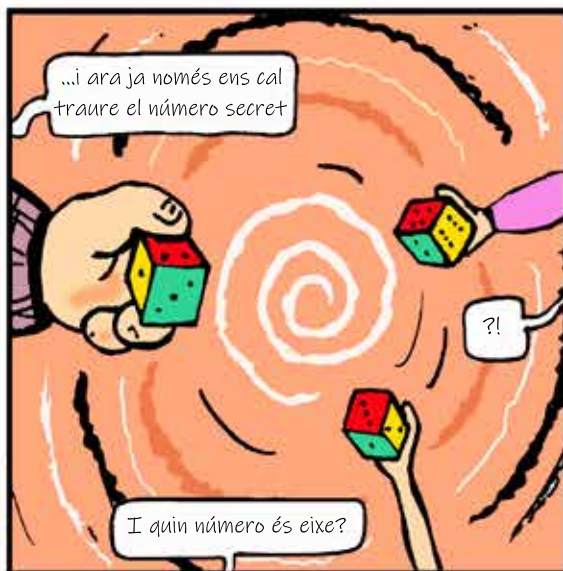

En aquell llibre s'explicava la història del tren que "Volava" per la Plana i entre les seues pàgines encara amagava els últims passatges

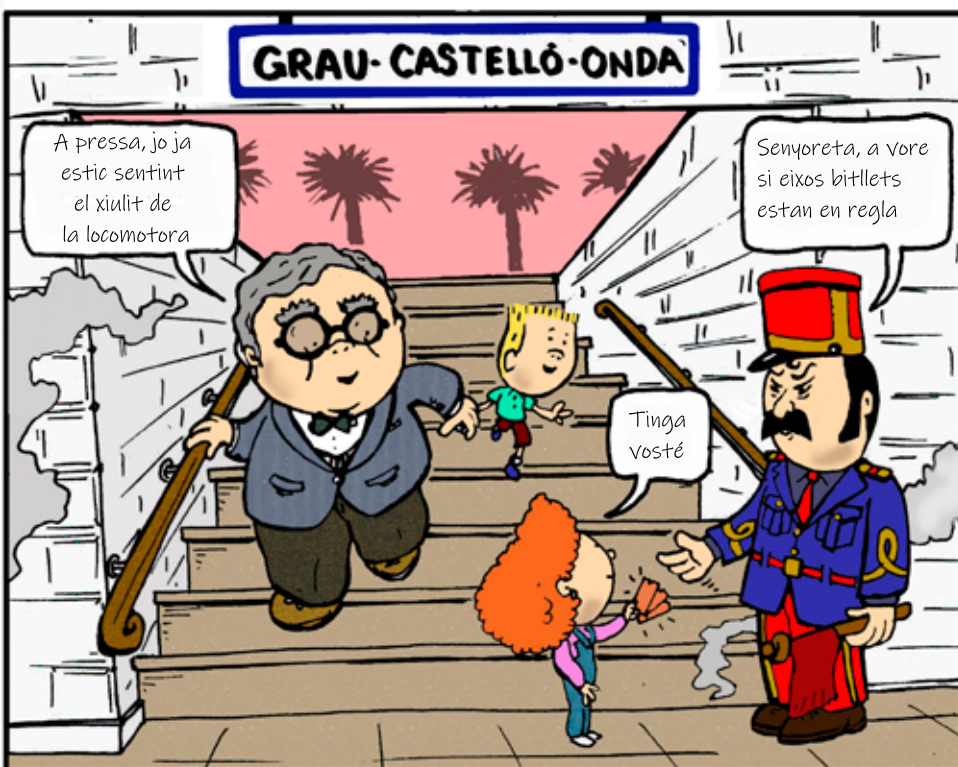
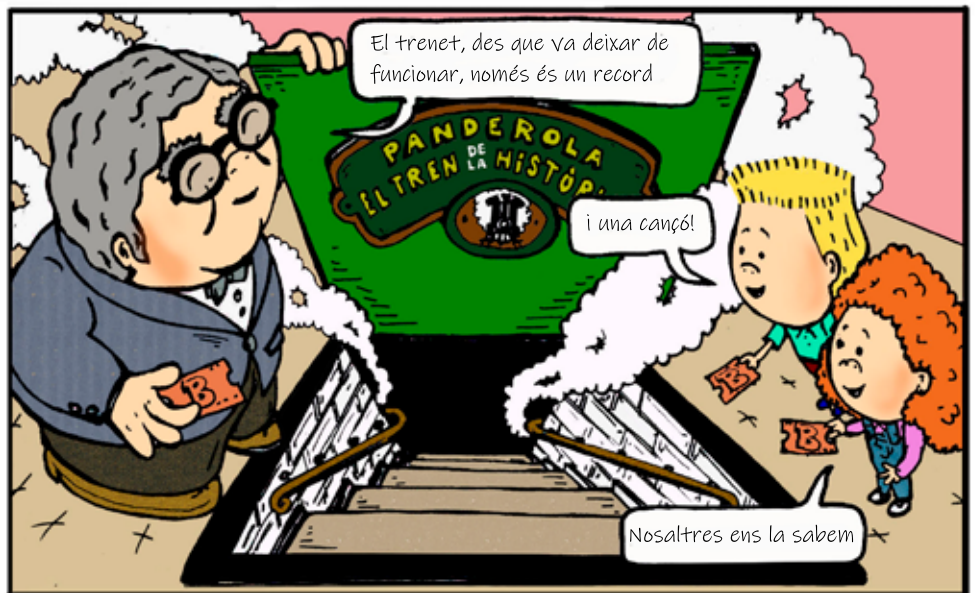
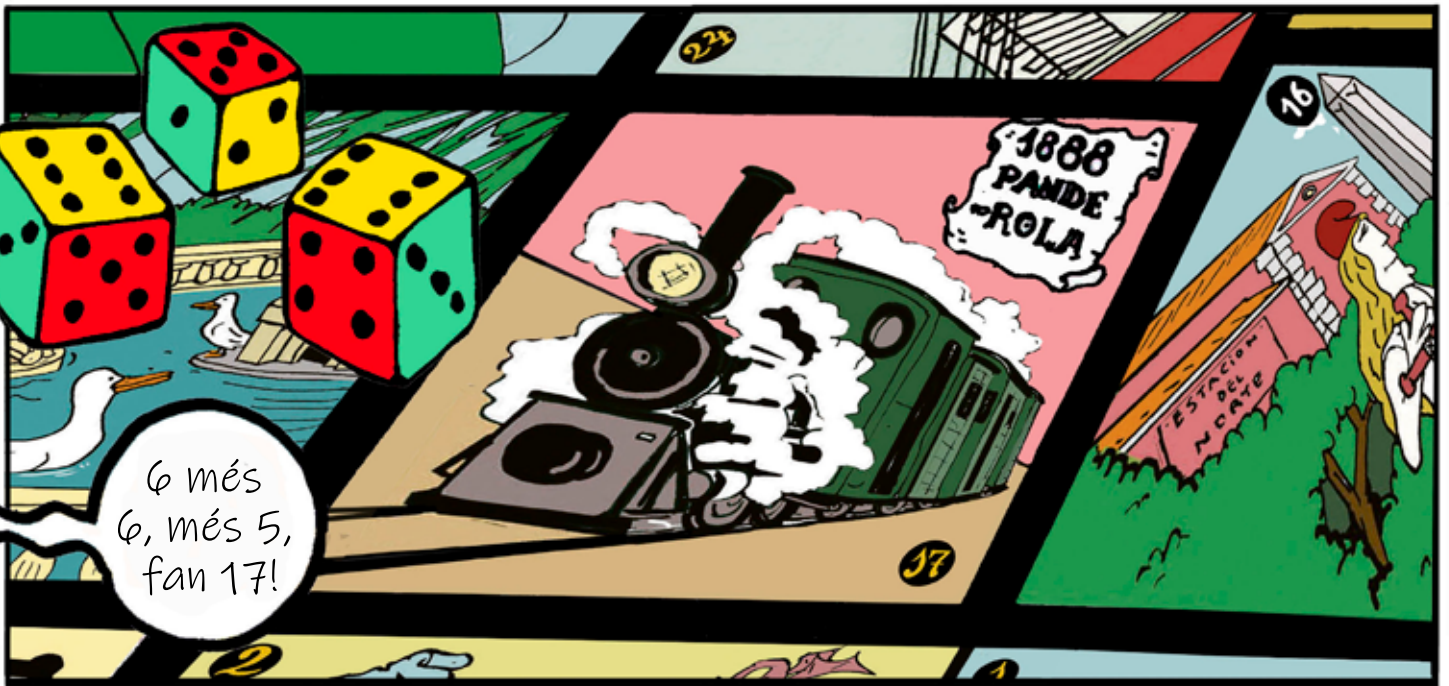

Primer hem de canviar-los pels daus de la bona sort

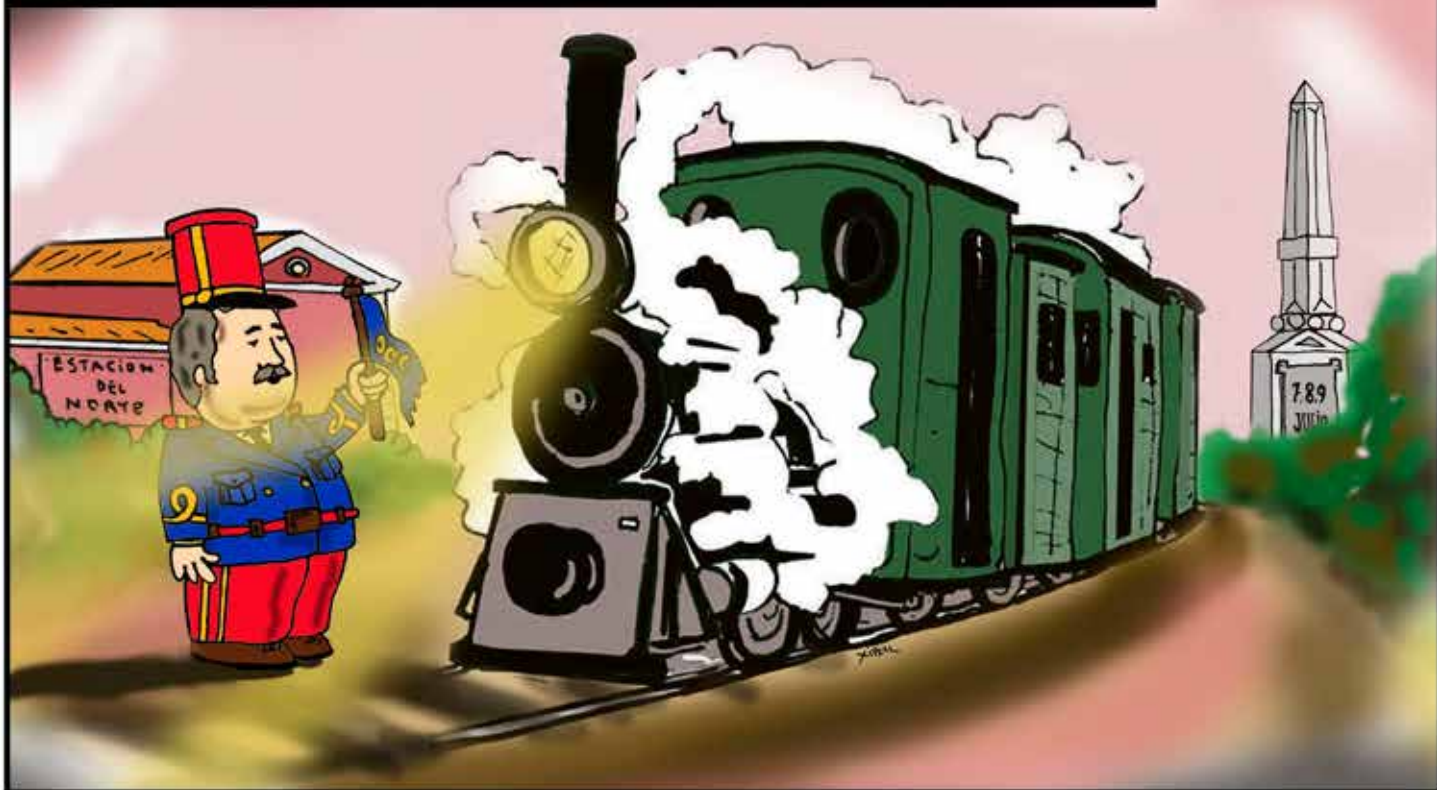

En la ciutat de Castelló, just darrere del monument al rei en Jaume I, hi ha el "Joc de l'Oca", on en la casella 17 es pot veure l'antic trenet a vapor

Aquell trenet va recórrer la línia del Grau a Onda des de 1888, i fins al port de Borriana des de 1907. Des que es va clausurar el servei en 1963, l'Ajuntament de Castell va instal·lar una màquina en el parc de Ribalta

Hui, gràcies a la imaginació també es pot viatjar al passat i conèixer les històries que amaga. VOLEM?

I és que, amb la força de la ment, si tanquem els ulls i ens creem, com diu la cançó, que la Panderola "és un tren que vola...", podem sobrevolar la Plana, des del riu Millars fins a la Mediterrània

Així, com qui no vol la cosa i sense pensar-s'ho molt, Tico i Tica es van trobar dins del tren de la Història... i de les històries

D'on eixiu vosaltres? Sembla que veniu del futur

Nosaltres som dels anys vint del segle XXI

Entreu i tanquen la porta que aci dins el temps se'n va volant

Tiet Batiste, eixa xiqueta diu que viu en els "bojos anys vint", no seran més "bojos" que els nostres, veritat?

Aguaita, això sí que és una bogeria: estem entrant en l'estació d'Onda

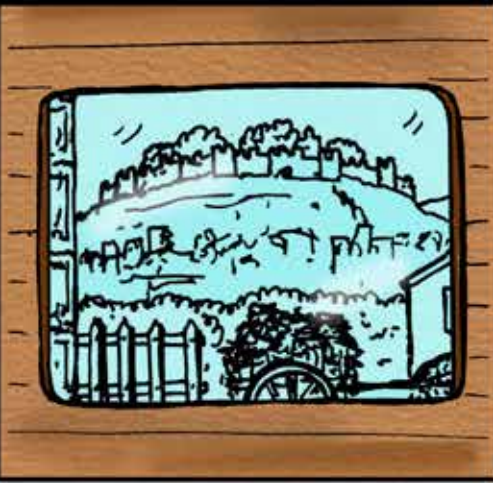

Doncs: "A Onda..."

...la clau ben fonda"

Però quina era "la clau"? Sens dubte, la clau de l'èxit del trenet en la vila del "Castell de les 300 Torres" era l'exportació de taulells de les fàbriques de ceràmica. D'eixa forma, estes transportaven les caixes des d'Onda fins a Castelló, i del port a tot el món

La ceràmica ha estat molt present des del temps dels ibers fins a l'època contemporània

Manolo Safont era un pintor avantguardista que va nèixer a Onda (1928) i va ser famós pels seus mosaics de manisetes

Gràcies, Anita, no cregues que hi ha tanta gent capaç de muntar els meus trencacaps com tu saps fer-ho

Manolo, espera't un moment, que encara falta pujar una última peça...

Collins!!!

GLEK!

La història és imparable i això és el que va passar una nit que el vent bufava fort: un vagó, estacionat en via morta, es va desenganxar

El pendent va facilitar que el vagó passara a gran velocitat per davant de l'abaixador de Miralcamp...

...i per l'estacioneta de Betxí

Finalment, va fer punta a Vila-real, on els operaris el van aturar

En tota la vida no havia vist mai un tren fantasma

Açò és guai!

Uf! Per poc tenim un disgust!

Ostres!, a mi m'ha recordat l'atracció d'un parc temàtic

Aquell incident va invocar gent d'un altre temps...

Açò és tant "modern" que fins i tot supera el "modernisme"

No serà vosté el senyor Polo de Bernabé?

Així em diuen. Jo d'art no entenc massa, però del que sí que pressumisc és d'haver introduït les mandarines a la Plana...

...esta partida la tinc aparaulada en el mercat de Les Halles

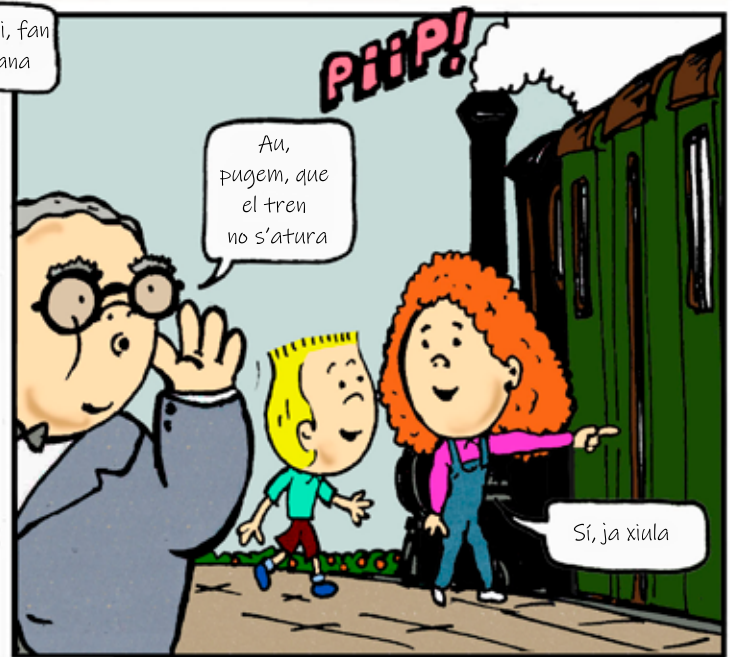
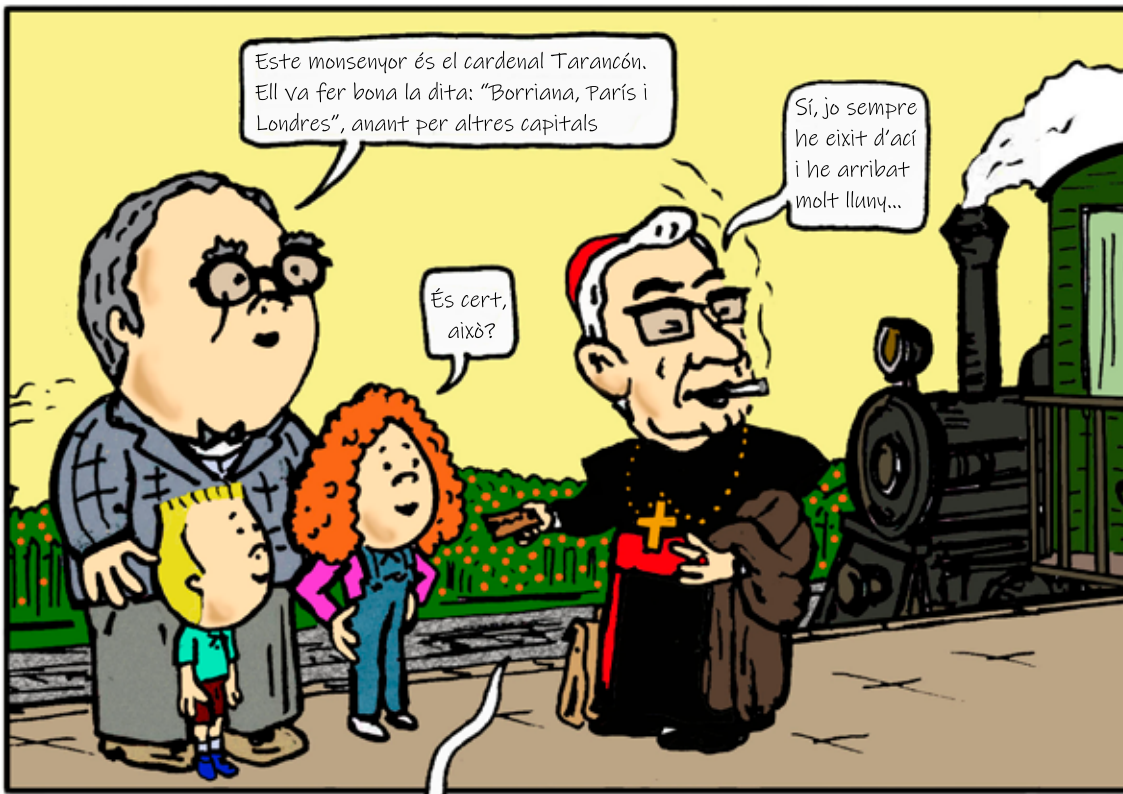
Vosté fa polos?

Per l'estació de la Panderola també va passar Josep Calduch, fundador del club de futbol de Vila-real i membre d'una nissaga d'apotecaris

Però eixe matí, el guardaagulles estava distret. Llavors, el tren no va agafar el camí d'Almassora i s'enfilà en direcció a Borriana

En el camí de tornada, a les Alqueries, vivia Adela Aymerich

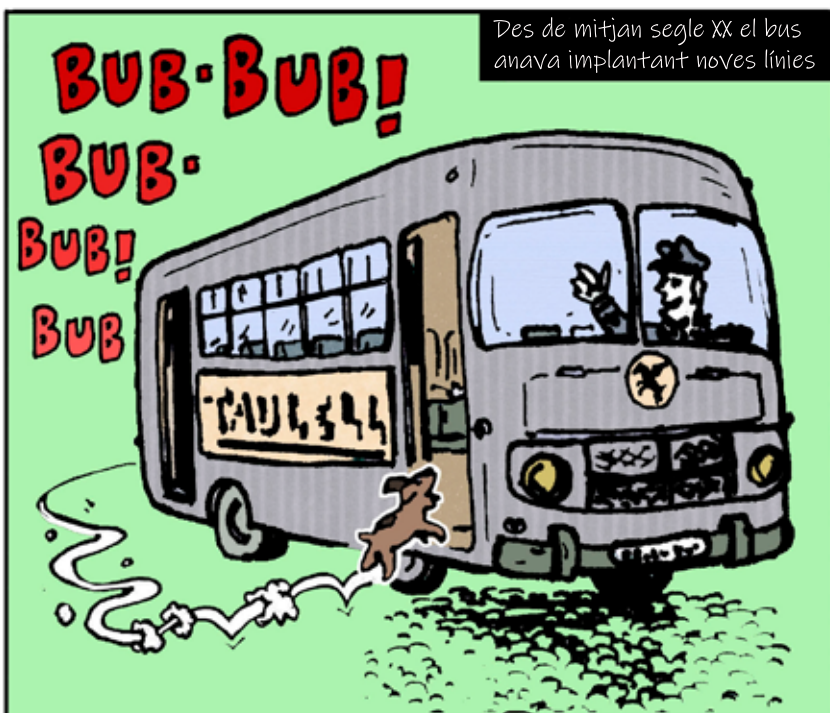

Però el tren i els nostres viatgers no estaven per sentir més romanços

El trenet travessava la vila, que celebrava els èxits de la seua veïna més il·lustre

Sempre que el Castelló marcava gol en el vell camp del Sequiol, la Panderola xiulava amb força

Estem entrant a la capital i, pel rebombori que se sent, jo diria que hui l'equip albinegre juga en casa

El trenet creuava la ciutat, i és per això que un carrer encara s'anomena "La Vieta"

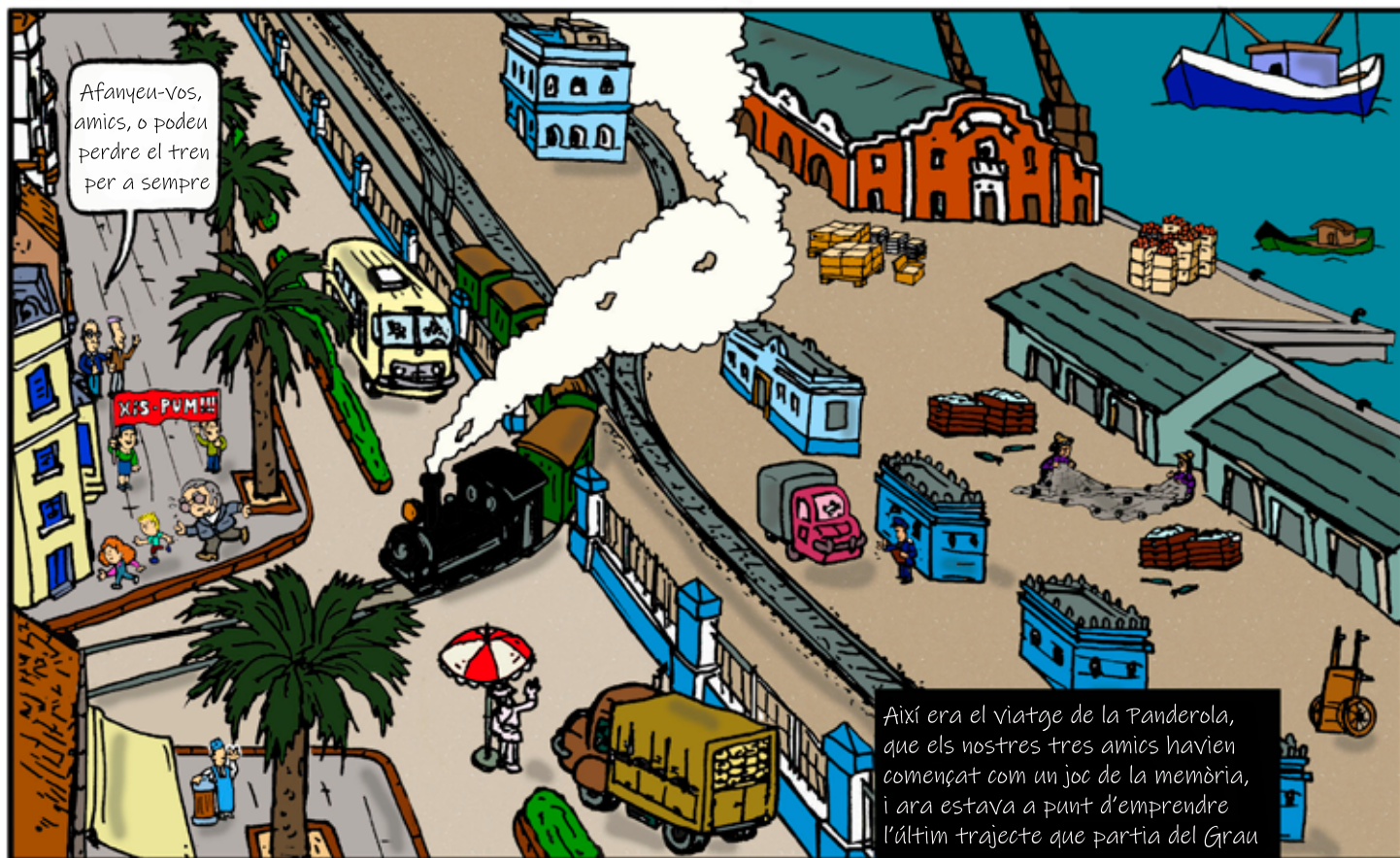

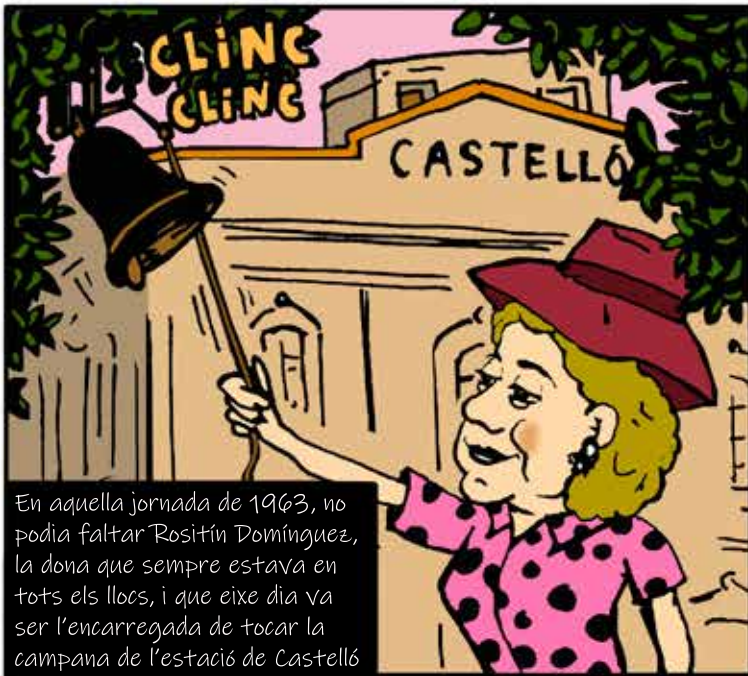
En arribar al poblat marítim del Grau, el comboi reial se'n va eixir del carril. Quin comboi!

Això ho contava el doctor Manuel Rozalén, el metge i poeta a qui li feia gràcia pensar que la Panderola era un tren a vapor de via estreta però molt "republicà", ja que precisament havia descarrilat en aquella ocasió tan "reial"

Els mariners grauers, que van tornar el vagó a les vies, mai en la vida van capturar en la barca un "peix gros" com aquell

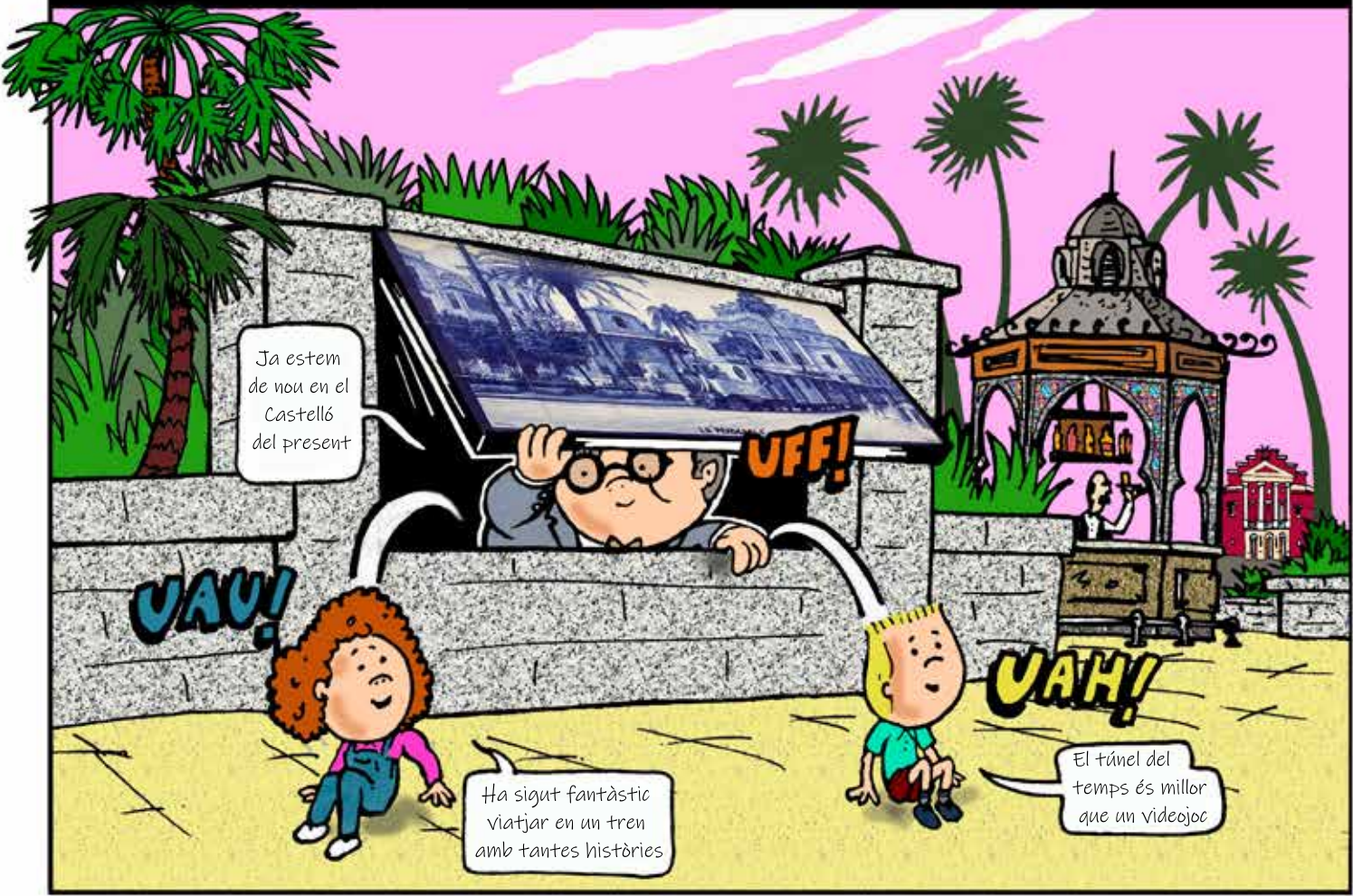

En aquella jornada de 1963, no podia faltar Rositín Domínguez, la dona que sempre estava en tots els llocs, i que eixe dia va ser l'encarregada de tocar la campana de l'estació de Castelló

En efecte, el tramvia a vapor que la gent havia batejat carinyosament amb el nom de "la Panderola", en record de les panderoles que van volant per la Plana, des de la Marjal i el Grau de Castelló, passant per la capital, Almassora, Borriana i el seu port, i després enfilant el camí de Vila-real, i més amunt, Betxí i Onda. Un vol només apte per a les cuques i el trenet.

Ja estem de nou en el Castelló del present

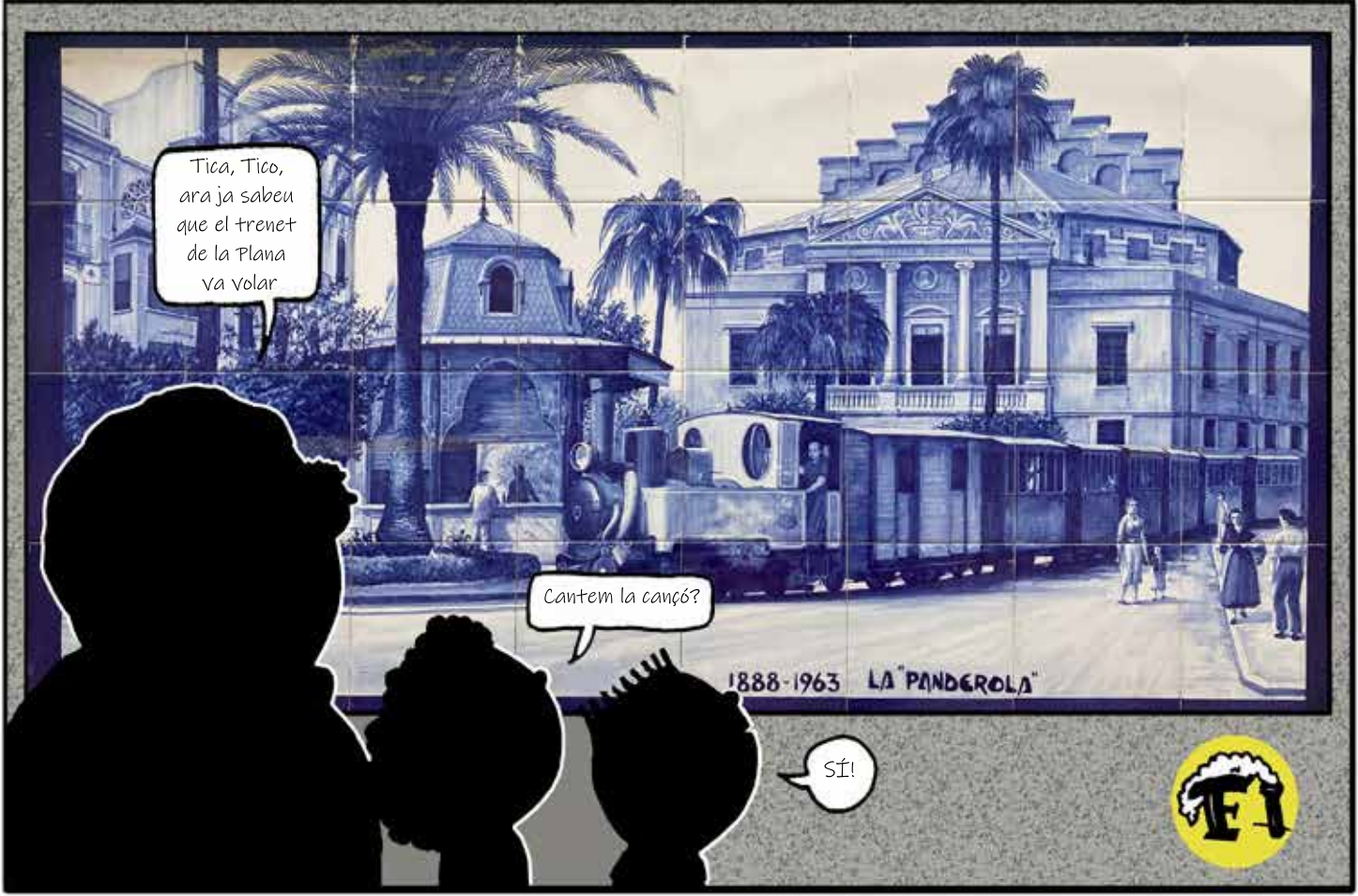
UFF!

UAAU!

Ha sigut fantàstic viatjar en un tren amb tantes històries

UAAH!

El túnel del temps és millor que un videojoc

Tica, Tico, ara ja sabeu que el trenet de la Plana va volar

Cantem la cançó?

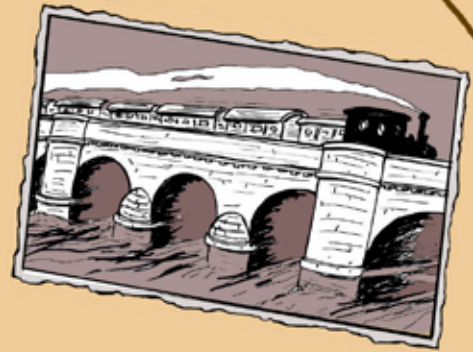
1888-1963 LA "PANDEROLA"

SÍ!

LA PANDEROLA

De Castelló a Almassora,
ximpum, tracatrac;
de Castelló a Almassora,
ximpum, tracatrac,
hi ha un tren que vola, leré,
hi ha un tren que vola, leré,
hi ha un tren que vola, leré leré,
leré leré;
hi ha un tren que vola, leré leré.

I per això li diuen, ximpum, tracatrac; i per això li diuen, ximpum, tracatrac,
la Panderola, leré; la Panderola, leré; la Panderola, leré leré, leré leré;
la Panderola, leré leré.

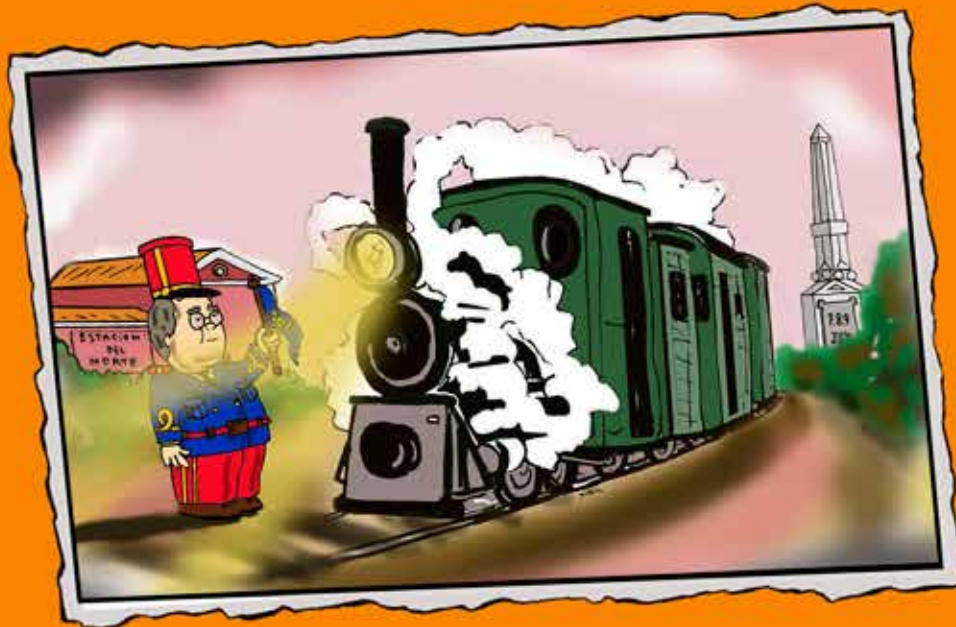

Era de gran ajuda, ximpum, tracatrac;
era de gran ajuda, ximpum, tracatrac,
per als "graueros", leré,
per als "graueros", leré,
per als "graueros", leré leré, leré leré;
per als "graueros", leré leré.

Ara com ja no vola, ximpum, tracatrac;
ara com ja no vola, ximpum, tracatrac,
està al "Paseo", leré,
està al "Paseo", leré,
està al "Paseo", leré leré, leré leré;
està al "Paseo", leré leré.

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, atenent la petició de l'Associació d'Amics del Ferrocarril de Castelló, presenta "La Panderola: el tren que va volar", una creació del vinyetista Joan Montañés "Xipell", que ha comptat amb les valuoses aportacions tècniques i històriques de Juan Peris Torner i de Ferran Sanchis.

El còmic és un viatge pel túnel del temps per a retrobar-se amb una etapa de la nostra història, amb personatges, curiositats i anècdotes que cobren vida gràcies als protagonistes de les il·lustracions de Xipell. El tiet Batiste i els seus nebots, Tico i Tica, viuen les peripècies en un món tan real com imaginari dins d'aquell trenet a vapor que, sis dècades després de la seua desaparició, continua en la memòria dels castellonencs del segle XXI.